

Zápis z pracovního online setkání s OSPOD JMK (ORP+ÚMČ), konaného dne 21.01.2022

Přítomni: dle elektronické prezenční listiny celkem 140 účastníků

Přítomným byly předány informace z porady MPSV s krajskými úřady ze dne 20.01.2022 k problematice sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „SPO“) a novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“)

Služební průkazy – náklady na jejich výrobu je možné hradit z transferu na výkon SPO, volba mezi papírovou nebo plastovou variantou s čipem nebo bez čipu je plně v kompetenci úřadu, doba platnosti není dle § 52a odst. 2 písm. f) zákona povinná (...“případně i datum platnosti“...), je vhodné uvést především u pracovních poměrů na dobu určitou.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“) - pozor na ustanovení § 42 odst. 5 - 12 zákona, tyto NEPLATÍ, i když v zákoně omylem zůstaly a některé ZDVOP podle nich postupují. Prodloužení pobytu dítěte původně umístěného na základě dohody je po 01.01.2022 možné jen na základě smlouvy. U dítěte není dána věková hranice, kdy může uzavírat smlouvu, je to na jeho rozumové a volní vyspělosti

O kapacitě ZDVOP dle novely rozhoduje buď KrÚ, který vydal pověření, anebo KrÚ dle místa ZDVOP. KrÚ v místě zařízení musí mít možnost regulace potřebných míst, proto by se měl k tomu vždy vyjádřit.

Formuláře a tiskopisy – MPSV pracuje na nových interaktivních, jakmile se osvědčí, zveřejní je

Plánování kapacit NRP např. v návaznosti na avizovaný zákaz umístování dětí do 3 let atd. bude předmětem jednání KrÚ s MPSV, které se chce obecně zaměřit na umístování dětí mimo rodinu, zajištění služeb, potřeb

Legislativní změny

zákon č. 327/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., a zákon č. 251/2016 Sb., o přestupcích - návrh na úpravu § 51a, tj. postup orgánu HN při srážení pokut...stále platí Instrukce NM pro řízení sekce 7 č. 10/2021 ke sjednocení postupu (vlivem srážek nemůže být ohroženo dítě, nesmí se dítě odebírat z rodiny z důvodu nedostatečných financí či ztráty bydlení)

Poslanecký návrh novely zákona č. 89/2012 Sb. (dále jen „OZ“), sněmovní tisk č. 40, návrh na změnu

- změna v úpravě podmínek rozvodu manželství (§ 775 odst. 3 mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, soud manželství nerozvede, dokud se manželé nedohodnou o poměrech dítěte v d obě po rozvodu. Nedohodnou-li se manželé, soud manželství nerozvede, dokud o tom nerozhodne soud v řízení o úpravě poměrů k dítěti pro dobu po rozvodu. Dohoda musí mít písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny, to neplatí byla-li dohoda schválena soudem.
- Změna v úpravě podmínek výkonu rodičovské odpovědnosti (dále jen „RO“) a výživného - § 909 – změni-li se poměry a nedohodnou-li se rodiče o výkonu povinnosti a práv vyplývajících z RO, rozhodne o tom soud i bez návrhu, § 923 Změni-li se poměry a nedohodnou-li se rodiče o výživném pro nezletilé dítě, které nenabýlo plné svéprávnosti, rozhodne o tom soud i bez návrhu.
- Změna v úpravě uplatňování práva na výživné - § 1970.
- Změna v úpravě soudních poplatků § 11 – odst. 1) od poplatku se osvobozují řízení ve věcech písm. c) o nichž se toto řízení vede v první stupni, jde-li o vzájemnou výživovací povinnost

rodičů a dětí, péči o nezletilé dítěte, styk s nezletilým dítěte, předání nezletilého dítěte mezi rodiči navzájem, věci pro nezletilé dítěte významné, na nichž se rodiče nemohou dohodnout a určení rodiče, který bude nezletilé dítě zastupovat při právním jednání.

- Osvobození podle odst. 1 písm. c) se vztahuje i na řízení před odvolacím soudem, je-li odvolatelem dítě zastoupené opatrovníkem nebo dítě s plnou procesní způsobilostí, a dále v řízení o návrh na nařízení předběžného opatření, řízení o výkonu rozhodnutí a exekuční řízení.
- Změna v úpravě zákona o zvláštních řízení soudních - § 12 předběžná opatření odst. 4 – v případě zamítnutého návrhu na PO, může jej navrhovatel uplatnit až po uplynutí 6 měsíců ode dne nabytí právní moci zamítnutého rozhodnutí, v případě, že se týká týchž účastníků, obdobných důvodů nebo obdobnou zatímní úpravu poměrů. K návrhu podaném před uplynutím doby se nepřihlíží, soud o tomto vydá usnesení, proti kterému není opravných prostředků.

§ 474 – za účelem ochrany zájmů dítěte soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Již před nařízením jednání uloží využití odborného poradenství za účelem poučení o dopadech rodičovského konfliktu na vývoj dítěte a možnostech smírného řešení, zejména možností sepsání dohody o úpravě poměrů dítěte a popřípadě také o možnosti sepsání rodičovského plánu. Soud může rodičům také uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudní smírním nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídí setkání s poskytovatelem odborné pomoci, zejména s odborníkem v oboru psychologie. Věta druhá a třetí se nepoužije, není-li tento postup s ohledem na okolnosti případu nebo povahu věci vhodný a účelný.

Zvláštní spisová dokumentace (dále jen „ZSD“) dle § 55 odst. 2 zákona, platí informace uvedené v zápise ze setkání dne 10.01.2022

- po 01.01.2022 oddělení samostatného spisu o kolizním opatrovnictví (dále jen „KO“)
- ZSD není správním spisem a zahrnuje výlučně podklady pro činnost ORP při výkonu KO
- písemnosti týkající se neukončeného KO by měly být z neukončeného Om spisu vyjmuty, ALE záleží na personálních možnostech OSPOD a spisové službě úřadu
- nahlížení do ZSD – dle vyjádření MPSV nemusí být U o zamítnutí žádosti, informace z ní musí být poskytnuty pouze dítěti, kterého KO zastupuje, státnímu zástupci, VOP (dle zvláštních právních předpisů. Při žádostech např. rodičů je třeba také zohlednit, co ZSD obsahuje za písemnosti, pokud je některá z nich rodičům známa nebo je součástí soudního spisu, může být rodičům poskytnuta
- poskytnutí „výchovné“ zprávy rodiči je možné jen ve znění, v jakém byla poskytnuta soudu a je tedy součástí soudního spisu

MPSV přislíbilo v nejbližších dnech zveřejnění doporučení pro sjednocení postupu

Jednání s klienty (rodiči, dítětem...) - pokud je KO ustanoven OSPOD dle místa trvalého pobytu dítěte a dosud není založena spisová dokumentace Om, navrhujeme společné úvodní setkání s rodiči dítěte (a dítětem), kdy pracovník OSPOD získá základní informace pro vyhodnocení situace dítěte a KO zase informace pro zástup dítěte. Dál už každý pracovník povede „svoji“ agendu sám a nebude tak docházet k nadměrnému zatěžování rodiny.

Úvodní vyhodnocení, vedení a uzavírání dokumentace Om při vedení KO - při jmenování kolizním opatrovníkem po 01.01.2022 u dítěte, které není vedeno v evidenci, založit k ZSD i spisovou dokumentaci Om (dle ustanovení § 54 písm. b) zákona), ve které bude úřední záznam o ustanovení KO a záznam z úvodního vyhodnocení. Založenou spisovou dokumentaci Om s vyhodnocením vést pro případ potřeby a přehlednosti až do skončení KO. Poté po 6 měsících nečinnosti je možné její uzavření.

Trestní řízení, kuratela pro mládež a vedení spisu "Om O" - v otázce, zda se zakládá spisová dokumentace "OM O" i v trestních řízeních kurately pro mládež je třeba se řídit klíčovým hlediskem pro zakládání spisové dokumentace "Om O" – tedy, zda existuje ustanovení opatrovníkem. Pokud je úřad ustanoven KO nehledě na druh řízení - spis "Om O" se zakládá, pokud není úřad ustanovení opatrovníkem, spis "Om O" se nezakládá.

KO a novela zákona

Role KO se v souvislosti se změnou zákona nijakým způsobem nemění, změnit by se měl pouze způsob práce KO, pokud byla vykonávána jinak.

- jmenovaná ORP jako „veřejný opatrovník“ v soudním řízení je vždy povinna opatrovnictví přijmout (souhlas se nevyžaduje), a to bez ohledu na místo trvalého pobytu dítěte
- i když činnosti KO nejsou nikde jednoznačně popsány, rozsáhlé procesní povinnosti a práva lze odvodit od ostatních účastníků řízení (může navrhopvat důkazy, seznamovat se, klást otázky, vyjadřovat s k tomu, jak má soud rozhodnout, navrhopvat další úkony v řízení...), má povinnosti a práva jak vůči soudu, zastupovanému dítěti, zákonným zástupcům a dalším osobám
- základní povinností KO je zjistit názor dítěte, jeho rodičů a ostatních osob a vypořádat se s ním, nicméně je třeba mít na paměti, že KO nevystupuje vůči rodičům ve „vrchnostenské“ pozici, tedy nemůže si informace „vynucovat“ s odkazem na zákon
- ze setkání s dítětem, rodiči, ostatními osobami by měl být záznam ve ZSD (neřídí se SR, nemusí mít formu protokolu s podpisy, ale musí z něj být zřejmý výsledek jednání).
- odvolání proti ustanovení KO jen při prokazatelném střetu zájmů nebo podjatosti, či z jiných závažných důvodů (např. velká vzdálenost mezi OSPOD a skutečným bydlíštěm dítěte atd.)
- kumulace OSPOD x KO není ideální, ale nevylučuje se. KO funguje jen v rámci daného řízení, může také sdělit soudu svůj názor na jiné řízení (např. je KO v řízení o stanovení výživného a v jeho rámci může vyjádřit názor dítěte na souběžné řízení ve věci návrhu na ústavní výchovu dítěte)
- střet zájmů – nejprve řešit na úrovni konkrétního úřadu jmenováním jiného, „nepodjatého“ klíčového sociálního pracovníka; v případě, že to personálně není možné nebo je za podjatý označen celý úřad, rozhodne o možné změně KO příslušný soud
- řešení stížnosti na kolizního opatrovníka – výkon kolizního opatrovnictví je výkonem veřejné správy v rámci přenesené působnosti, proto se stížnost uplatňuje vůči úřadu. Pokud si stěžovatel zažádá o přešetření, přešetřuje nadřízený orgán. Nadřízený orgán může žádost posoudit a sdělit, zda byl obsah KO vykonáván v souladu s platnými ustanoveními (viz níže „zákonná úprava“), zda si KO splnil všechny zákonné povinnosti – jednal s dítětem, jeho rodiči a případně s dalšími osobami a řádně se vypořádal se všemi zjištěnými podklady, nicméně konečné rozhodnutí o změně KO (ORP) náleží do pravomocí příslušného soudu (ten ve svém rozhodnutí přešetření nadřízeného orgánu většinou konstatuje). V rámci stížnosti však může ORP vyměnit pracovníka, který obec zastupuje jako KO, viz výše – střet zájmů.

Zákonná úprava

V souladu s § 466 odst. 1 občanského zákoníku náleží k povinnostem opatrovníka „*udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy.*“

Podle § 466 odst. 2 občanského zákoníku má pak opatrovník povinnost opatrovanci srozumitelně vysvětlit povahu a následky rozhodnutí, rozhoduje-li o opatrovancových záležitostech.

Podle **ustanovení § 467 odst. 1 občanského zákoníku** stanoví, že „*opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání*, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance.“

Ustanovení § 467 odst. 2 občanského zákoníku v neposlední řadě opatrovníkovi ukládá povinnost dbát na to, aby „*způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.*“

Výše uvedené principy dopadají na procesní opatrovnictví, což potvrzuje ustanovení § 29 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů taktéž upravuje kolizní opatrovnictví, avšak rozsah oprávnění a povinnosti daného opatrovníka jsou identické.

Kontrola standardů kvality - změna § 6 odst. 2 vyhlášky č. 449/2021 – plnění SQ se hodnotí podle stupně splnění jednotlivých kritérií systémem bodového hodnocení, přičemž se za každé kritérium započtou

- a) 3 body, jestliže kritérium je splněno výborně,
- b) 2 body, jestliže kritérium je splněno dobře,
- c) 1 bod, jestliže kritérium je splněno částečně, nebo
- d) 0 bodů, jestliže kritérium není splněno.“.

Náhradní rodinná péče (dále jen „NRP“)

MPSV vydalo metodiku, která byla e-maily průběžně předána všem OSPOD je zveřejněna na [webu MPSV](#)

- Pěstounská péče (dále jen „PP“) podle zákona o SPO, včetně rozlišení zprostředkované a nezprostředkované PP (Pozor: MPSV nemůže rozhodovat o odstranění tvrdosti ve vztahu ke zprostředkované a nezprostředkované PP, i nezprostředkovaní pěstouni se musí vzdělávat)
- Příspěvek při PP včetně všech provazeb a možností pojištění
- Důchodové pojištění v PP
- Metodický materiál k zaopatřovacímu příspěvku
- Vyjádření k § 16a odst. 3 a 4 zákona
- Info e-mail k využití osob v evidenci k zajištění neodkladné péče (§ 27a odst. 10 zákona)

Instrukce NM č. 1/2022 k zaopatřovacímu příspěvku

Instrukce NM č. 2/2022 k dávkám PP (aktualizace Instrukce z roku 2016)

Připravuje se:

- info materiál pro oblast dohod o výkonu PP a čerpání státního příspěvku na výkon PP
- nový formulář žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojitelem, pěstounem a pěstounem na přechodnou dobu, který by měl mj. obsahovat náležitosti dané novelizovaným ustanovením § 21 odst. 5 písm. a) zákona
- sjednocení vedení spisové dokumentace dětí vhodných pro NRP

Spisová dokumentace dítěte § 21 odst. 4 zákona – zrušeno bylo písm. f) – zpráva o zdravotním stavu a vývoji dítěte, nově má být součástí vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a IPOD, které byly zařazeny pod písm. e). Zpráva pediatra bude pro OSPOD podkladem pro vyhodnocení, lze vyžadovat i aktualizaci, případně doplnění odborníka, jestliže díky zdravotnímu stavu má dítě nějaké specifické potřeby. K problematice zdravotního stavu dítěte v evidenci se MPSV ještě vrátí.

Aktualizace SD dětí vhodných pro NRP dělat průběžně při změně rozhodných skutečností, NIKOLIV hromadně ke konci kalendářního roku!!!!

Dohody o výkonu PP - MPSV doporučuje uzavřít dodatky k dohodám o výkonu pěstounské péče, ve kterých bude zaznamenána aktuální zákonná úprava (změny týkající se ukončování dohod). Uzavření tohoto dodatku (pokud v něm nedojde k žádné jiné podstatné úpravě znění dohody) nevyžaduje předchozí souhlas ze strany místně příslušného OSPOD, ale dodatek musí být OSPOD postoupen.

Vyjádření OÚ ORP, vydané dle ustanovení § 16a, odst. 3,4 (k fakticitě a důvodnosti osobní péče o dítě)

- vydává se ve všech případech, kdy probíhá řízení o pěstounské či předpěstounské péči či jmenování poručníkem; tedy i když je vydáno předběžné opatření
- OSPOD ORP musí vyjádření vydat, bude-li o to požádán – jinak žadatel nedoloží pro nárok na dávky PP, eventuálně pro možnost uzavřít dohodu o výkonu PP
- není rozhodné, zda v případě dávek PP půjde o zprostředkovanou či nezprostředkovanou PP
- v případě, že OSPOD dává kladné stanovisko, znamená to současně signál pro podání návrhu na uzavření dohody o výkonu pěstounské péče s osobou pečující. V takovém případě bude toto vyjádření založeno do spisové dokumentace OP této osoby pečující. Nevede se žádné správní řízení
- neodkladnou péči u přechodných pěstounů může OSPOD hradit z transferu ve výši 1/30, max. 2 dny, do té doby musí být o dítěti rozhodnuto

Předběžná opatření ve vztahu k NRP

- osoby příbuzné nebo blízké – mohou podat návrh podle OSŘ
- zprostředkovaná NRP – obligatorně předpěstounská péče, péče před osvojením, péče budoucího osvojitele (usnesení, předběžná vykonatelnost je možná)
- PO na návrh žadatelů nelze,
- návrh na PO může OSPOD podat za splnění podmínek (např. končí rok v PPPD, ústavní péče, apod.), je třeba vždy řádně odůvodnit.

V rámci individuálního projektu s názvem „**PODPORA SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ NA KRÚ JMK III**“ budou v následujících měsících realizovány 2 semináře, tzv. „na klíč“, zdarma pro pracovníky OSPOD včetně ÚMČ. Do konce tohoto týdne, tj. 29.01.2022, zasílejte náměty na témata školení, která potřebujete, a to na rousova.tatana@jmk.cz.

Dne 01.02.2022 spouští JMK kampaň „hledáme nové pěstouny“

Zpracoval Krajský úřad JMK, odd. SPO a rodinné politiky OSV, 24.01.2022